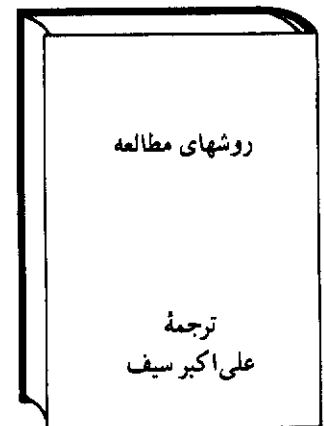

شرفی کتاب معرفی کتاب شرفی کتاب

زهره میرحسینی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

● روشهای مطالعه / ترجمه علی اکبر سیف، تهران: رشد، ۱۳۷۱، ۲۰۳ ص.

کتاب حاضر به بررسی مسأله مهم خواندن می پردازد و اینکه چگونه به طریق معقول، در حداقل زمان با حداکثر سرعت مطالب خواندنی را مطالعه و مرور کنیم.

مسئله خواندن در سطوح مختلف اعم از نامه ها، کتابها، مجلات و روزنامه ها، دستورها و عملها و یا رسانه های ارتباطی، پیامهای فاکس و صفحات کامپیوتری و... برای بشر امروزی به صورت امری حیاتی تلقی می شود.

خواندن از اساسی ترین راههای یادگیری افراد است. لذا در دنیای امروز که شخص با انفجار انتشارات و اطلاعات روبروست، کمبود وقت برای انجام امور محسوس است. از طرفی بحث از آموزش مداوم و خودآموزی افراد جامعه مطرح است.

آشنایی با روشهایی که مطالعه صحیح را به دانش آموزان، دانشجویان و دیگر افراد بیاموزد تا استفاده بهینه از وقت خویش نموده و یا امکان بررسی و انتخاب را از میان انتشارات فراوان داشته باشند، ضروری است.

کتاب روشهای مطالعه از این جهت که به طور متضبط روشهای مطالعه را شرح می دهد، کتابی با ارزش است. تأکید کتاب بیشتر بر کاربردهای عملی مربوط به فنون خواندن است: هم در مورد مطالبی که خواندن آنها اجباری است مانند کتابهای درسی و هم در مورد سایر خواندنیها.

این کتاب دارای هفت بخش است که هفت روش مطالعه را نشان می دهند. این روشها عبارتند از:

خواندن اجمالی، سریع خوانی، عبارت خوانی، دقیق خوانی، خواندن تجسسی، خواندن انتقادی و خواندن برای درک زیبایی و جنبه های هنری.

در هر بخش درباره هدف، سرعت تقریبی مطالعه، فواید روش مربوطه و فتنونی که در آن روش مطالعه مورد استفاده قرار می گیرد، بحث شده است. علاوه بر این هفت روش مطالعه، کتاب دارای هفت فصل مکمل است شامل غلبه بر موانع مطالعه درست، برنامه مطالعه، امتحانات، تهیه مقاله تحقیقی، افزایش واژگان و پیشنهادهایی برای کاربرد روشهای مطالعه.

کتاب توسط یک مؤسسه مهارت های تحصیلی و خواندن در انگلیس بر مبنای هجده

سال تجربه و مطالعه نگاشته شده است. طبق گفته رئیس مؤسسه، تمام روشهای خواندن مورد بحث در این کتاب با افراد زیادی آزمایش شده و نتایج موفقیت آمیز بوده است.

تنظیم کتاب جالب توجه است. ابتدای هر بخش سؤالاتی در رابطه با عنوان فصل مطرح شده که حس کنجکاوی و علاقه خواننده را برمی انگیزد و او را به دنبال یافتن پاسخ سؤالات به مطالعه فصل راغب می سازد. نکات اساسی هر بخش داخل یک مستطیل نمایش داده شده است. انتهای مباحث نیز تمرینات مفیدی در رابطه با روش مطالعه مورد نظر داده شده است. تمرینات ساده و عملی هستند.

یکی از موارد جالب توجه در این کتاب تهیه خلاصه ای (۱۰۰ الی ۱۵۰ کلمه) از هر بخش است. خلاصه ها برای خواننده قبل از خواندن، کمک مفیدی برای آشنایی با مطالب و پس از خواندن کتاب، مروری بر نکات اساسی است.

فرمول محاسبه سرعت مطالعه، معرفی طرحهای ترسیمی مختلف برای سازمان دادن و مرتب کردن مطالب مانند طرح سازمانی، خلاصه ای، هرمی، شعاعی، سلولی و... از نکات مثبت کتاب است.

توضیحات مربوط به حاشیه نویسی و علامت گذاری و یادداشت برداری در هنگام مطالعه نیز مفید است. کتاب با استفاده از جداول و نمودارهای مختلف فهم و درک مطالب را برای خواننده آسان کرده است. کیفیت خوب چاپ و ترجمه سلیس متن نیز از مزایای این کتاب است.

خواندن این کتاب را، که تاکنون شش بار تجدید چاپ شده است، می توان به همه دانشجویان، کتابداران و علاقه مندان به کسب علم و دانش توصیه کرد. ●

زهره میرحسینی

● نشریه نمایه

در مجامع علمی و فرهنگی، بخصوص کتابخانه‌ها وجود منبعی جامع که تازه‌های نشر اعم از کتاب، مجله و روزنامه را معرفی نماید مورد نیاز است. سالها جای خالی چنین منبعی برای محققان، پژوهشگران، کتابداران و دست‌اندرکاران انتخاب و سفارش مواد کتابخانه محسوس بوده است، خوشبختانه نشریه وزین نمایه سعی دارد این جای خالی را پر کند.

مجله نمایه طبق تعریفی که از اهداف خود می‌دهد اطلاع‌رسانی به پژوهشگران و برنامه‌ریزان، تهیه راهنمای موضوعی از نشریات علمی و فرهنگی و کتابهای منتشره در داخل کشور و درج رویدادهای علمی و فرهنگی و هنری را مد نظر قرار داده است. در جهت دستیابی به اهداف مذکور اقدام به تهیه فهرست مندرجات نشریات جاری کشور اعم از داخلی و خارجی نموده است. کتابهای جدیدالانتشار نیز هر ماه از طریق این نشریه معرفی می‌گردند. ولی هنوز رویدادهای علمی و فرهنگی منعکس نشده است.

اصولاً یکی از بهترین وسایل انتخاب و مشترک شدن نشریات مورد نیاز برای افراد و کتابخانه‌ها استفاده از فهرست مندرجات

نشریات است. بدین ترتیب سرعت بازیابی اطلاعات مورد نظر بیشتر شده و صرفه‌جویی در وقت محقق، به ویژه در دورانی که با انفجار اطلاعات و با بهتر بگوئیم انتشارات روبرو هستیم، میسر می‌گردد.

بخش مجلات فارسی

در این بخش، مجلات برحسب رده‌بندی موضوعی دیویی یعنی کلیات، فلسفه، مذهب و عرفان، علوم اجتماعی، علوم خالص و عملی، هنر و سرگرمی، فرهنگ و ادبیات و مجموعه مقالات تاریخ و جغرافیا تقسیم‌بندی شده‌اند. هر نشریه برحسب موضوع در یکی از این تقسیمات جای گرفته است و عناوین مقالات آخرین شماره هر نشریه همراه نام مؤلف یا مترجم و صفحات آن موجود است. سپس نمایه موضوعی با تنظیم فوق، نمایه گفتگو، شامل مصاحبه‌های انجام شده با شخصیت‌های مختلف علمی، ادبی و...، نمایه ناشران برحسب الفبای نام نشریه حاوی اطلاعاتی چون زمینه فعالیت مجله، فاصله انتشار، صاحب امتیاز و آدرس و شماره تلفن مجله است. در شماره هفدهم (اسفند ۷۱) صد و یک مجله داخلی و چهل و چهار نشریه خارجی فهرست شده است.

بخش تازه‌های کتاب

بخش دیگر مجله نمایه اختصاص به کتابهای ماه دارد. چگونگی استفاده از اطلاعات هر کتاب با نموداری که در واقع کارت فهرست شده کتاب برحسب عنوان است، نمایش داده شده است. کتابها برحسب تنظیم موضوعی دیویی درج شده و برای دسترسی سریعتر به کتاب مورد نظر نمایه عنوان کتاب، نمایه پدیدآورنده و نمایه ناشر نیز برحسب الفبا تنظیم شده است.

بخش مجلات لاتین

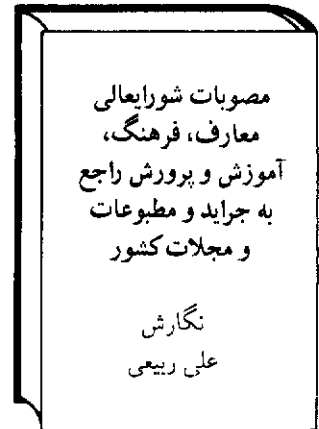
قسمت سوم این نشریه شامل فهرست

مندرجات نشریات به زبانهای خارجی است، البته نشریات لاتین موجود در ایران که برحسب موضوعی تنظیم شده‌اند.

از محاسن مجله نمایه ایجاد امکان دریافت فتوکپی مقالات مندرج در آن است. برای این منظور می‌توان فرم اشتراک عضویت در مرکز نشریات علمی و فرهنگی را پر کرده و فتوکپی مقالات مورد نظر را درخواست نمود. درخواست فتوکپی می‌تواند با اعلام قبلی در زمینه موضوعی مورد نظر، همزمان با انتشار نشریات، پیش از انتشار و پس از انتشار مجله نمایه صورت گیرد.

با توجه به اینکه در سال ۷۲ برنامه کامپیوتری کردن اطلاعات در دستور کار است و فهرست مقالات روزنامه‌ها نیز به نشریه اضافه خواهد شد، پیشنهاد می‌شود جهت پربار شدن بیشتر نشریه و اطلاع‌رسانی مطلوبتر، اقدام به تهیه چکیده موضوعی مقالات شود تا کارشناسان و محققان به راحتی بتوانند با محتوای موضوعی مقالات نیز آشنا شوند. تهیه چکیده مقالات سرعت دستیابی به مطلب و اطلاع مورد نظر را افزایش می‌دهد زیرا گاه عنوان مقاله گویای محتوای آن نیست و یا شباهتی را برمی‌انگیزد. گاه پس از تهیه مقاله، شخص متوجه می‌شود که مطلب مورد نظری در آن مقاله موجود نیست و وقت و بودجه بیهوده‌ای را صرف کرده است. لذا چکیده مقالات بصورت موضوعی کمک قابل توجهی به محققین، کارشناسان و پژوهشگران در انتخاب درست و دسترسی سریعتر به منبع مورد نظر می‌کند. البته این امر مستلزم بکارگیری افراد متخصص در چکیده‌نویسی است و ممکن است به زمان بیشتری نیاز باشد. در حال حاضر می‌توان از کلیدواژه (موضوعهای مهم در هر مقاله) برای بازیابی صحیح و مؤثر بهره جست.

امید است به یاری خداوند و همت مسؤولان پرتلاش مجله نمایه یک نشریه جامع اطلاعاتی برای اهل علم و تحقیق، دانشجویان و اساتید و کارشناسان و متخصصین مملکت فراهم شود.

مهرداد نیکام

● **مصوبات شورای عالی معارف، فرهنگ، آموزش و پرورش راجع به جراید و مطبوعات و مجلات کشور** (از تشکیل شورای در ۱۳۰۱ تا اسفند ۱۳۶۲)؛ با مقدمه‌ای از سیر جمالی تاریخچه مطبوعات کشور/ تهیه و تدوین و نگارش: علی ربیعی، تهران: اسفند ۱۳۶۲، ش ۹۳ ص.

چهل سال پس از انتشار نخستین روزنامه فارسی اخبار در هندوستان در ایران نیز به سال ۱۲۵۳ ق/ ۱۸۳۷ م اولین روزنامه فارسی زبان بنام «کاغذ اخبار» و یا «اخبار» به مدیریت میرزا صالح شیرازی در تهران با عنوان وقایع شهر محرم الحرام ۱۲۵۳ ق در دارالخلافه تهران در دو صفحه منتشر گردید، بالای صفحه اول عبارت: اخبار ممالک شرقیه و در بالای صفحه دوم عبارت: اخبار ممالک غربیه نقش بسته بود و از این تاریخ به بعد مطبوعات و روزنامه‌نگاری به عنوان یکی از مظاهر تمدن پا به عرصه فرهنگی ایران گذاشت و در جو خفقان آور استبداد مطلق قاجاریه به رشد پرداختند و فراز و نشیب‌های بسیاری را طی کردند و حوادث تلخ و ناگوار بسیاری را از سر

گذراندند و گرفتار سانسور و توقیف شدند، اما از پای ننشستند و آنگاه که به صورت آزاد نمی‌توانستند انتشار یابند به صورت شبانه و مخفیانه منتشر و توزیع می‌شدند. تا اینکه پس از ۷۶ سال تاریخ پرحادثه سرانجام در پنجم محرم الحرام ۱۳۲۶ ق/ ۱۸ اسفندماه ۱۲۸۶ ش نخستین قانون مطبوعات در نظام مشروطه ایران از تصویب مجلس شورای ملی وقت گذشت تصویب این قانون مبتنی بود بر اصل بیستم قانون اساسی و (با الهام از قانون مطبوعات فرانسه مصوب ۲۹ ژوئیه ۱۸۸۱ م) این قانون مشتمل بر شش فصل و پنجاه و دو ماده بود. براساس این قانون نویسندگان و روزنامه‌نگاران و مطبوعات نباید مطالبی را که مخالف مذهب و اسلام بود انتشار دهند و از انتقاد علیه شاه منع شده بودند.

با تأسیس شورای عالی معارف در ۱۳۰۱ ش و با استناد به قانون مطبوعات مصوب مجلس شورای ملی امور مطبوعات و جراید کشور به شورای عالی معارف محول گردید. و شورای عالی از آن تاریخ به بعد موظف بود درخواستهای امتیاز مجلات و روزنامه‌ها را مورد بررسی قرار داده و به درخواست کنندگان امتیاز انتشار مجله یا روزنامه‌ای را بدهد و همچنین مقررات آئیننامه‌های اجرایی مربوط به آن را تهیه و تصویب نماید.

شورای عالی معارف در جلسه ۲۰ مورخ ۱۴ هوت ۱۳۰۱ خویش مواد مربوط به مطبوعات و آئیننامه اجرایی قانون مطبوعات را مطرح و این آئیننامه را در شش ماده و یک تبصره به تصویب رسانید.

در جلسه ۳۶۹ مورخ ۱۴ تیرماه ۱۳۱۷ ش آئیننامه امتیاز روزنامه‌ها و مجله‌های کشور که ضمیمه پیشنهاد شماره ۴۷۳۴ مورخ ۱۲/۴/۱۳۱۷ اداره انطباعات به شورای عالی فرستاده شده بود با اصلاحاتی بر طبق ماده ۶ تصویب‌نامه شماره ۱۹۴۲ هیأت وزیران مورخ دهم اردیبهشت ماه ۱۳۳۷ ش در ۷ ماده و ۳

تبصره به تصویب رسانید. آئیننامه دیگری نیز در سوم دیماه ۱۳۲۱ ش به تصویب رسید. این آئیننامه مشتمل بر ۲۰ ماده و ۳ تبصره بود که در جلسه ۱۴ دیماه ۱۳۲۱ ش به تصویب هیأت وزیران رسیده بود و شورای عالی با اصلاحاتی آن را تصویب کرد. در همین تاریخ آئیننامه رسیدگی به درخواستهای امتیاز و مدیری و سردبیری روزنامه‌ها و مجلات در شهرستانها مطرح و با اصلاحاتی در ۶ ماده به تصویب شورا رسید.

آخرین آئیننامه‌ای که در این شورا نسبت به جرائد و مطبوعات به تصویب رسید، آئیننامه نشریات آموزش و پرورش بود که در جلسه ۳۱۸ مورخ ۲۷/۷/۱۳۶۲ ش با اصلاحاتی در ۷ ماده و یک تبصره به تصویب رسید.

نخستین قانون مطبوعات مصوب مجلس شورای ملی تا سقوط قاجاریه و روی کار آمدن رضاشاه و محمدرضاشاه پهلوی مورد عمل بود تا آنکه قانون دوم مطبوعات در نظام مشروطه در سال ۱۳۳۱ ش پدید آمد و متمم قانون مطبوعات که در ۱۳۲۱ ش به تصویب مجلس شورای ملی رسید در حقیقت متمم و دنباله همان قانون نخست بود که در سه ماه و یک اصلاحیه به عنوان ماده واحده به تصویب رسیده بود.

قانون دوم مطبوعات در بهمن ماه ۱۳۳۱ ش با استفاده از قانون اختیارات توسط نخست وزیر وقت دکتر محمد مصدق به تصویب رسید که شامل پنج فصل و ۴۶ ماده و ۱۱ تبصره و یک متمم با هشت واحد بود. سومین قانون مطبوعات شامل پنج فصل و ۴۲ ماده در مردادماه ۱۳۳۴ ش از تصویب کمیسیونهای مشترک مجلس شورا و سنا گذشت و موقتاً قابل اجرا شناخته شد.

کتابچه مصوبات شورای عالی معارف، فرهنگ و آموزش و پرورش به ۴ بخش تقسیم می‌شود: بخش اول شامل عناوینی چون: سیری اجمالی در تاریخ مطبوعات ایران، پیدایش کاغذ در ایران، کتاب‌سازی و وقایع نگاری،

اولین مطبوعات فارسی زبان در هند و ایران، وضع مطبوعاتی در دوره ناصرالدینشاه، صدارت امیرکبیر و توسعه مطبوعات، اداره مطبوعات، تأسیس وزارت جدید مطبوعات و اداره سانسور، ده روزنامه اولیه ایران، مطبوعات در تبعید و نقش سیدجمال الدین اسدآبادی، انقلاب مشروطه و مطبوعات، شبنامه‌ها، دوره دوم انقلاب مشروطه، اولین قانون مطبوعات در ایران، روزنامه‌های فکاهی، تعطیل و توقیف مطبوعات، دوره احمدشاه و مطبوعات، کودتای رضاخان و مطبوعات، و تأسیس شورایی عالی معارف است.

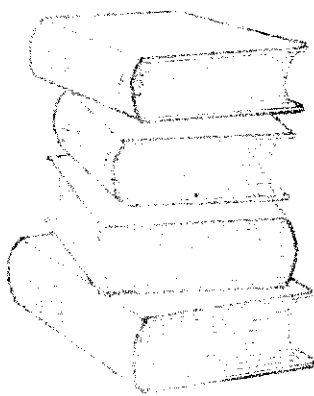
در بخش دوم عناوینی چون بررسی مواد قانون مطبوعات و تصویب آن، آییننامه امتیاز روزنامه‌ها و مجلات کشور، آییننامه اجرای قانون مطبوعات، آییننامه رسیدگی به درخواستهای امتیاز روزنامه‌ها و مجلات شهرستانها، استعلامیه‌های اداره کل انطباعات و مطبوعات راجع به امتیاز روزنامه‌ها و مجلات، امتحانات روزنامه‌نگاری، و آییننامه نشریات وزارت آموزش و پرورش مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

در بخش سوم اسامی مجلات و اسامی کسانی که امتیاز انتشار گرفته‌اند در ۲۲۹ عنوان مجله آمده است.

و بخش چهارم شامل ۷۰۷ روزنامه است که اجازه انتشار یافته‌اند و اسامی صاحبان امتیاز و محل نشر و سال تصویب و اجازه انتشار.

این کتابچه به صورت پلی‌کپی است و در ۹۳ صفحه با قطع خستنی است که به صورت یکرویه پلی‌کپی شده است و در تیراژی محدود

از جانب شورایی عالی معارف در اختیار وزارتخانه‌های مربوطه قرار داده است. (توضیح اینکه این کتابچه به تازگی بدست نگارنده رسید که چون دریافتیم بسیاری از افراد صاحب‌نظر و دست‌اندرکار آنرا ندیده‌اند اقدام به معرفی آن نمودم.)

● کتابها و نشریات تازه

اقتصادی

انتشار شاخصهای توسعه شهری -

مراکز فرهنگی

ششمین جلد از سری کتابهای شاخصهای توسعه شهری که به شاخصهای مراکز فرهنگی

(کتابخانه و سینما) اختصاص دارد، منتشر شد. مهمترین یافته‌های این تحقیق به شرح ذیل است:

● استان سمنان از نظر نسبت کتاب در کتابخانه‌های عمومی با ۴۰۶ کتاب برای هر هزار نفر در سال ۱۳۶۸ رتبه اول و استان تهران با ۳۵ کتاب برای هر هزار نفر رتبه آخر را در کل کشور دارا می‌باشند.

● بالاترین نسبت کتاب در کتابخانه‌های عمومی مربوط به شهر آلاشت با ۹۰۸۵ کتاب و کمترین نسبت مربوط به شهر قمشه با ۱۶ کتاب به ازای هر هزار نفر است.

● میانگین کل کشور از نظر تعداد کتاب در کتابخانه‌های عمومی به ازای هر هزار نفر ۱۱۵ کتاب می‌باشد.

● استان گیلان از نظر نسبت صندلی سینما با ۱۳۳ صندلی برای هر ده هزار نفر از سال ۱۳۶۷ رتبه اول و استان کردستان با ۱۹ صندلی برای هر ده هزار نفر رتبه آخر را در کل کشور دارا می‌باشند.

● بالاترین نسبت صندلی سینما مربوط به شهر بندرگز از استان مازندران با ۴۴۸ صندلی سینما و کمترین نسبت مربوط به شهر کرج از استان تهران با ۲۱ صندلی سینما برای هر ده هزار نفر است.

● میانگین کل کشور از نظر تعداد صندلی سینما برای هر ده هزار نفر در سال ۱۳۶۷، ۵۶ صندلی می‌باشد.

● تعداد ۳۵۴ شهر دارای کتابخانه عمومی و تعداد ۱۰۷ شهر دارای سالن سینما بوده‌اند.